

Scenski dizajn kao samostalna umjetnička praksa

Tatjana Dadić Dinulović

Fakultet tehničkih nauka
Univerziteta u Novom Sadu
td.dinulovic@uns.ac.rs

UDK 792.021/.024"199/202"
7.038.55"199/202"

Umjetničko istraživanje / Art-based research

Primljeno / Received: 3. 12. 2025.

Prihvaćeno / Accepted: 12. 1. 2026.

Sažetak

Rad je posvećen razvoju praksā scenskog dizajna kao posebne umjetničke discipline, izvedene iz kazališta, odnosno, iz praksā izlaganja i predstavljanja scenografije, shvaćene u najširem smislu značenja pojma. Osamostaljivanje umjetničkih praksā unutar scenskog dizajna nastaju radovi koji nisu vezani za konkretne kazališne autore i predstave. Riječ je o umjetničkim istraživanjima, čiji ishodi mogu imati veoma različite forme, koji nisu aplikativne prirode i koji kao osnovne gradivne elemente dominantno upotrebljavaju scenska izražajna sredstava. Ta istraživanja posebno su utemeljena na odnosu između samog rada i procesa koji mu prethodi naglašavajući da fokus na istraživačkom i kreativnom procesu ne znači da djelo kao ishod treba zanemariti ili zamijeniti. Na osnovi prethodnih teorijskih i praktičnih iskustava, u radu su prikazana i analizirana osnovna načela stvaralačkog procesa te različiti ishodi u odnosu na formu, izražajna sredstava, prostorne razine realizacije i preciznost u izradi/izvođenju.

KLJUČNE RIJEČI: *scenski dizajn, umjetničke prakse scenskog dizajna, performativnost, performativna instalacija, izvođenje/izlaganje*

Od kazališta prema samostalnoj umjetničkoj praksi

Razvoj praksā scenskog dizajna u kazalištu počinje devedesetih godina 20. stoljeća iz potrebe da u procesu nastanka kazališne predstave ravnopravno budu tretirane sve ključne discipline koje u tom procesu sudjeluju i, posebno, da njihov tretman bude sintetičan¹. Prema definiciji, scenski dizajn u kazalištu nastaje proširenjem pojma scenografije i „obuhvata različite oblasti scenskog stvaralaštva – artikulaciju fizičkog prostora za igru i dizajn dekora, kostima, zvuka i svjetla – objedinjenih u organskom procesu nastanka pozorišne predstave... Pojam ‘scenski dizajn’, dakle, nije sinonim za dizajn dekora (set design), dizajn pozornice (stage design) ili dizajn u pozorištu/pozorišta (theatre design), već podrazumeva stvaranje kompleksnog, sintezijskog okruženja, fizičkog i metaforičkog, u kome scenska slika može da bude i građena i mišljena“². Ta definicija tijekom prethodnih trideset godina svoje utemeljenje i potvrdu našla je u praksi – sve veći broj značajnih redatelja pozornost usmjeruje na funkciju, organizaciju, artikulaciju i dramaturgiju scenskog prostora, timski promišljajući scenski dizajn na temelju njegove funkcije u dramskoj strukturi predstave. Osim toga, mnogi kazališni autori danas se predstavljaju kao scenski dizajneri, nagrade na festivalima dodjeljuju se za (scenski) dizajn predstave u cjelini, a broj se škola koje obrazuju scenske dizajnerice povećava³.

Kao posebna umjetnička disciplina, scenski dizajn izveden je iz kazališta, točnije iz praksā izlaganja i predstavljanja scenografije, shvaćene u najširem smislu značenja pojma⁴. Ključna tema tih praksā, posebno razvijanih na

Praškom kvadrijenalu scenskog dizajna i scenskog prostora, jest (ne)moćnost (re)kreiranja i (re)konstrukcije doživljaja kazališne predstave, izvan konteksta i prostora kazališta. Istovremeno, osamostaljivanjem umjetničkih praksā unutar scenskog dizajna nastaju radovi koji nisu više vezani za konkretne kazališne autore i predstave. Riječ je o umjetničkim istraživanjima čiji ishodi mogu imati veoma različite forme, koji nisu aplikativne prirode i u funkciji kazališne predstave, i koji kao osnovne gradivne elemente dominantno upotrebljavaju scenska sredstva. Tako nastaju djela scenskog dizajna koja definiramo kao nova, samostalna, kontekstualna umjetnička dela, dominantno oslonjena na upotrebu scenskih izražajnih sredstava, koja uspostavljaju aktivan odnos prema prostoru i prema publici⁵.

Proces i procesualnost u scenskom dizajnu

Ključna tema nastanka samostalnih djela scenskog dizajna jest odnos između samog rada i procesa koji mu prethodi. Naglasak stavljen na istraživački i kreativni proces ne znači da djelo kao rezultat treba zanemariti ili zamijeniti. Naprotiv, oba aspekta podjednako moraju biti vrednovana i ispitana kao integralna, a postupak sagledan kao njihovo objedinjavanje. Nužno je osvijetliti unutrašnja iskustva, i kreativna i perceptivna, koja se javljaju u umjetnika i promatrača, kao i tijekom njihove komunikacije između. Proces, u velikoj mjeri zasnovan na istraživanju i kontekstualizaciji, najčešće traje dugo i nastaje u zajedničkom/kolektivnom radu svih sudionika. Ovdje posebno treba naglasiti da su, u pravilu, najinspirativniji radovi oni koji nastaju baš u dugotrajnom istraživačkom kolektivnom procesu, a zatim u spajanju i povezivanju individualnih umjetničkih iskaza u značenjsku, prostornu i doživljajnu cjelinu.

Taj pristup oslonjen je na nekoliko problemskih tema.

Kontekst kao prva i, možda, najvažnija točka oslonca, usmjeren je na pitanja kada i gdje rad nastaje, što ga pokreće i koga i zašto se tiče, što vodi tematizaciji i naslovu rada. Drugu ključnu točku čini *priča*, odnosno, izbor tekstualnog predloška, najčešće pisanog teksta, nikada ne dramskog. Te priče postaju predmetom veoma različitih „čitanja“ i interpretacija, razgovora, asocijacija i međusobnog povezivanja. *Prostor*, kao treći oslonac, gotovo je uvijek ravnopravan sa pričom i moguće ga je promatrati iz veoma različitih perspektiva – kao inspiraciju, provokaciju,

prostora 2011., u knjizi *Intersection, Intimacy and Spectacle*.

5 Tatjana DADIĆ DINULović: *Scenski dizajn kao umetnost*, 286.

1 Nastanak i razvoj scenskog dizajna kao područja profesionalnog, umjetničkog, kustoskog, teorijsko-kritičkog i ideološkog djelovanja, detaljno je prikazan u knjizi *Scenski dizajn kao umetnost*, posebno u poglavlju „Scenski dizajn kao ideologija“, Beograd i Novi Sad: Clio i FTN, 2017, 12–29.

2 *Ibid.*, str. 22

3 Prvi studiji scenskog dizajna, sveučilišni magistarski, a zatim i poslijediplomski doktorski, osnovani su na Univerzitetu umetnosti u Beogradu, u Centru za interdisciplinarnu studije, 2001. godine. Na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu scenski dizajn moguće je studirati na svim trima razinama studija (prije-diplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj doktorskoj) od 2013., a dva su smjera na diplomskom studiju scenskog dizajna (Scenografija i Kostimografija) nastali na Akademiji dramske umjetnosti u Zagrebu (2024.) i na AGRFT-u u Ljubljani (2025.). Također, na Akademiji primijenjenih umjetnosti u Rijeci od 2021. godine postoji smjer Izvedbeni dizajn za kazalište i film na diplomskom studiju Primijenjene umjetnosti, izravno potaknut diplomskim studijem Scenskog dizajna na FTN-u.

4 Ovdje posebno mislim na pojam *scenography* kako ga shvaćaju dvije autorice: Pamela Hauard u knjizi *Šta je scenografija?*; i Sodja Zupanc Lotker u kontekstu Praškog kvadrijenala scenskog dizajna i scenskog

sudionika ili ishod. Ovdje je riječ o konkretnom fizičkom prostoru s kojim rad uspostavlja dijalog i u kojemu nastaje. To znači da svako samostalno umjetničko djelo scenskog dizajna može biti promatrano kao *site specific*, pri čemu prostor biva ispitan, osvojen i transformiran, što nije uvjetovano njegovom prethodnom namjenom, upotrebom i značenjem. Tako prostor postaje osnovni „sugovornik“ priče i/ili sredstvo pričanja. Gotovo po pravilu, u procesu se, zatim, pojavljuju *predmeti* kao materijalni trag, refleksija ili dokaz priče, a koji kreativnom transformacijom postaju artefakti. Ipak, presudnu vrijednost čine *ljudi* – skupina pojedinaca koja surađuje i, s vremenom, postaje zajednica, uspostavlajući specifične odnose. Ti odnosi, međutim, moraju biti zadržani u zajedničkom prostoru i vremenu, kronotopu – jedinstvenom, izdvojenom i izoliranom prostorno-vremenskom okviru. Pod zajednicom ovdje podrazumijevamo i publiku, tj. težnju da između rada/izvođača i publike u samom izvođenju/izlaganju bude uspostavljen aktivan odnos. Ako je cilj procesa uspostavljanje „zone“ (mjesto naboja, koncentracije vremena, pokreta i izraza), odnosno vakuuma koji „uvlači“ publiku da bi je preobrazio, onda stvaralačka zajednica ne traga za promatračem, već za publikom koja je „unutra“⁶. Zato i proces i ishod podrazumijevaju žudnju za aktivnom publikom, onom koja ima strpljenja, koja je prisutna u trenutku izvođenja/izlaganja i fizički i psihološki te koja izlaskom iz prostora djela nastavlja razmišljati o prethodnom neposrednom iskustvu. To je žudnja za uspostavljanjem aktivnog dijaloga s *namjerom*, bez izvjesnosti o rezultatu. Zajednica označuje i kolektivni rad onih koji proces iniciraju, moderiraju i/ili vode, pa neizvjesnost takva procesa i ishoda zahtijeva potpuno međusobno razumijevanje i povjerenje. Za *publiku* percepcija i recepcija rada također moraju biti izazovom.

Jasno je da su ishodi takvih procesa heterogeni. Tomu pridonosi činjenica da većina samostalnih djela scenskog dizajna počiva na izvedbi, jednako kao i na izlaganju. Performativnost je važna, čak i nužna, iako u većini slučajeva djelo može imati svoj život i izvan vremena i prostora izvođenja. Ta komponenta usložnjava čitav proces, a kao ishod, dominantno, daje djelo za jedno, pojedinačno ili neponovljeno izvođenje. Uloga publike u tom se slučaju, također, mijenja jer tek u susretu s njom djelo biva „dovršeno“.

6 Selena Junačkov u izlaganju u sklopu kolegija *Umetničke prakse scenskog dizajna*, poslijediplomski doktorski studij Scenskog dizajna u Novom Sadu, 17. listopada 2025.

Na osnovi takva pogleda na scenski dizajn kao stvaralački proces i umjetničku formu, kreirana je radionica *Iz kuće izišao čovek* kao deo festivala UMAS 2025⁷. Iako se niz odrednica te radionice temeljno razlikovao od prethodnih iskustava, ipak su zadržana osnovna načela, ali u potpuno izmijenjenom vremenskom i prostornom kontekstu. U cjelini, u tim prethodnim iskustvima najjasnije govore dva primjera, veoma različita u odnosu na formu, izražajna sredstava, prostornu razinu realizacije i preciznost u izradi/izvođenju.

Dvije studije slučaja

Rad *Proces ili Šta je stvarno VAŽNO za mene* izveden je na Praškom kvadrjenu scenskog dizajna i scenskog prostora 2015. godine, u okviru Studentske sekcije nastupa Srbije na toj manifestaciji⁸. Utemeljen je u društveno-politički kontekst, neizbježan u promatranju pojava podneblja u kojemu živimo. Usporedno s tim, rad je potaknut i razmišljanjima mladih ljudi, studenata, o vlastitom položaju u društvu u kojemu žive, kao i time što žele raditi nakon završetka studija. Četrnaest studenata različitih fakulteta, izabranih u javnome natječaju s dvama krugovima izbora, radilo je u timu sedam mjeseci. Iz tog procesa, oslonjena na individualne priče i sjećanja, nastala je izvođačka instalacija sastavljena od osamdeset performansa koje su studenti realizirali pred ili s publikom u Pragu. Izbor performansa kao kreativnog sredstva ovdje je bio posebno osjetljiv jer se nitko od studenata prethodno nikada nije bavio tom umjetničkom formom niti se za nju školovao. Poseban izazov bilo je pitanje susreta studenata/izvođača s publikom uživo, kao i razumijevanja složenih veza između osobnih predmeta i intimnih priča kojima su studenti gradili rad. Specifičnost djela jest i njegov nastanak uvjetovan prostorom, prvotno scenografskim modelom u mjeru 1 : 1 u Scenskoj laboratoriji u Novom Sadu, a zatim u stvarnom, fizičkom prostoru Kafkine kuće u Pragu – dvije međusobno povezane prostorije, korištene kao izložbeni i/ili prostor za performanse te kao „fundus“ za čuvanje i skladištenje osobnih predmeta studenata – artefakata. Već prvi susret s publikom koja

7 Na poziv Matka Botića, prodekana za međunarodnu suradnju, radionicu u Splitu u okviru festivala UMAS, vodile su Tatjana Dadić Dinulović i Slađana Miliević s Odseka za umetnost i dizajn Fakulteta tehničkih nauka Univerziteta u Novom Sadu.

8 Nastup Srbije *Proces* (kategorija Zemalja i regiona i Studentska sekcija) nagrađen je 2015. godine Zlatnom medaljom za pokretanje dijaloga. O tom radu i nastupu Srbije vidjeti u katalogu Mia DAVID i T. DADIĆ DINULović (ur): *Proces: Srbija na Praškom kvadrjenu scenskog dizajna i scenskog prostora 2015*, Beograd i Novi Sad: Muzej primenjene umetnosti i FTN, 2015.

je iz različitih dijelova svijeta dolazila i provodila vrijeme s njima tijekom 11 dana nastupanja, osam sati dnevno, gledajući izvođenja ili sudjelujući u njima, pa čak i razmjenjujući artefakte, pokazao je snagu njihovih autorskih iskaza.

Slika 1. *Proces ili Šta je stvarno VAŽNO za mene*, Prag 2015.

Foto: Nemanja Knežević

Slika 2. *Proces ili Šta je stvarno VAŽNO za mene*, Prag 2015.

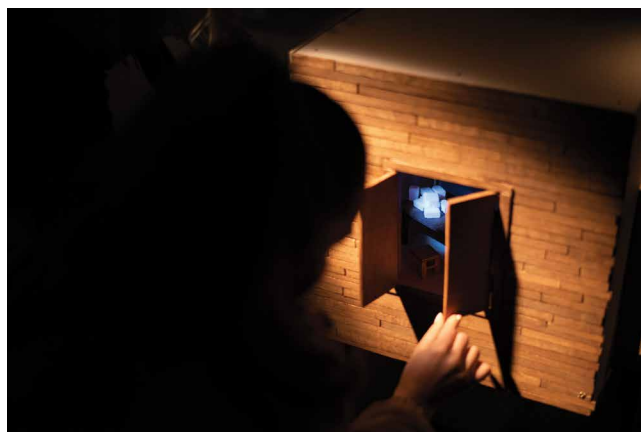
Foto: Nemanja Knežević

Rad (*zamišljene*) *Porodične priče* izveden je u Scenskoj laboratoriji „Borislav Gvojić“ na Fakultetu tehničkih nauka u Novom Sadu, a zatim i u Kreativnom distriktu u Novom Sadu, u okviru Bijenala scenskog dizajna 2022. godine⁹. Ni taj proces nije bio oslonjen na zadani tekst, već na istraživanje dokumentarne

građe – obiteljskih arhivskih fotografija, predmeta i drugih dokumenata studenata te njihovim razgovorima s članovima obitelji. Tako su nastale pojedinačne osobne priče o konkretnim ljudima/likovima. Slijedilo je kreiranje situacija zasnovanih na ključnim rečenicama teksta, pa njihovo transponiranje u prostor, u kutije kao mjesta za skladištenje uspomena i sjećanja. Svatko je, zatim, u svoje četiri kutije smjestio prostorne instalacije objedinjujući ih u priču o jednoj osobi i jednom vremenu, a njihovim kronološkim povezivanjem nastao je zajednički rad.¹⁰ Ovoga puta studenti su također bili heterogena prethodnog obrazovanja, a proces je trajao oko četiri mjeseca. Kao ishod, taj rad bio je složena višemedijska instalacija, nastala povezivanjem osam pojedinačnih priča – insceniranih sjećanja, ispričanih scenskim izražajnim sredstvima. Velika vrijednost rada bila je i u tome što su studenti sami dizajnirali prostor svojih kutija te tehnički realizirali rad, precizno i fino, na nivou ruke.

Slika 3. (*zamišljene*) *Porodične priče*, Novi Sad, 2022. Foto: SCEN foto tim

Slika 4. (*zamišljene*) *Porodične priče*, Novi Sad, 2022. Foto: SCEN foto tim

⁹ O radu vidjeti katalog izložbe T. DADIĆ DINULović i Daneila DIMITROVSKA (ur.): (*zamišljene*) *Porodične priče*, FTN, Novi Sad, 2022.

¹⁰ *Ibid.*, str. 1-2

Radionica: *Iz kuće izišao čovek*

Iako je radionica zamišljena prije, u drukčijim okolnostima, društveni kontekst u Srbiji 2025. – studentski prosvjed koji je pokrenuo društvo i, posebno, akademsko okružje¹¹ – inicirao je izbor jednog od najintrigantnijih pisaca 20. stoljeća, Danila Harmsa i njegove priče-pjesme *Iz kuće izišao čovek*, kao predložak za rad sa studentima u Splitu. Ta priča nastala je godinu dana prije nego što je Harms nestao, tj. bio odveden u nepoznatom pravcu, da bi ubrzo skončao u zatvoru, od gladi.

Istraživački i kreativni proces bio je veoma specifičan – skupinu je činilo sedam studenata s različitih studijskih programa¹² koji se nisu poznavali niti su prije toga radili zajedno. Vrijeme za rad bilo je kratko (dva dana), a prostor neuobičajen – učionica/sala za glumačke vježbe i kazališne predstave (Scena A). Zadatak je ostao u duhu prethodno prikazanih primjera – individualno i grupno istraživanje danog tekstualnog narativa i njegova inscenacija, u zadanom prostoru. U zajedničkom ravnopravnom radu trebalo je osmisliti, kreirati i realizirati umjetničko djelo u formi složene performativne prostorne instalacije, nastale upotrebom scenskih izražajnih sredstava. Posebno, trebalo je uspostaviti aktivan odnos prema užem prostornom okviru (zadanom artefaktu, tj. putnom koferu), prostoru u kojemu je rad trebalo nastati (zajednički prostor izlaganja/izvođenja), i prema publici. Zadatak studenata bio je i da sami artikuliraju prostor, tehnički realiziraju rad i sve njegove komponente, kao i da ih realiziraju s minimalnim budžetom.

Harmsova životna priča i, posebno, ona koju je napisao, provocirale su neočekivane i autentične reakcije studenata na osnovi kojih su, izuzetno brzo, nastali njihovi „dramski“ likovi i životne priče. Te priče potom su bile ispričane upotrebom predmeta smještenih u prostore kofera, kao i istraživanjem i osvajanjem čitavog prostora sale A – izlaskom na terasu, otvaranjem vrata k zanemarenim i zaboravljenim udubljenjima, blokiranjem uobičajenih komunikacija i iznošenjem nepotrebnih i/ili neželjenih stvari. Upotreba zvuka i svjetla u pojedinačnim radovima znatno je utjecala na objedinjavanje ukupne vizualne i zvučne slike jer su studenti

s pozornošću i međusobnim razumijevanjem komponirali zajednički izlagački/izvođački prostor. U ishodu, *Iz kuće izišao čovek* bila je višemedijska prostorna instalacija, sačinjena od šest pojedinačnih autorskih iskaza, objedinjenih u značenjsku i prostornu cjelinu. Ulazak publike u prostor, njezino kretanje i/ili zadržavanje i komunikacija s pojedinačnim radovima donijeli su nove slojeve čitanja i razumijevanja ukupnog konteksta u kojemu je rad nastao. Razlike u dinamici rada, načinima stvaranja skupine, brzini procesa, tretmanu prostora i upotrebi izražajnih sredstava i formā pokazao je širinu prostora za buduća istraživanja i promišljanja nastanka i realizacije samostalnih umjetničkih djela scenskog dizajna.

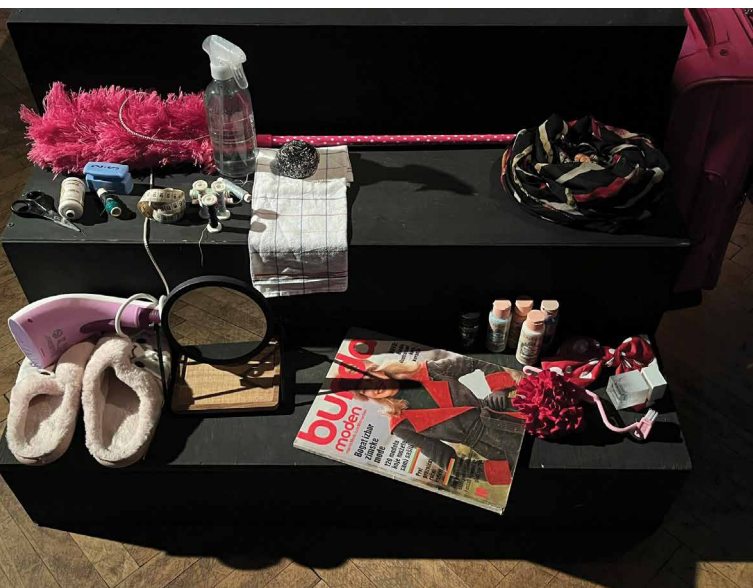

Slika 5. *Iz kuće izišao čovek*, Split, 2025. Foto: Tatjana Dadić Dinulović

Slika 6. *Iz kuće izišao čovek*, Split, 2025. Foto: Tatjana Dadić Dinulović

- 11 Prosvjed je nastao zbog neprihvatljiva odnosa vlasti prema pitanju odgovornosti za smrt 16 ljudi, stradalih zbog pada nadstrešnice Železničke stanice u Novom Sadu. Blokada Fakulteta tehničkih nauka počela je 9. prosinca 2025. godine. U trenutku nastanka ovog teksta nastava na Fakultetu ponovo se odvija.
- 12 Studenti koji su izveli rad su Antonio Peran, Damira Bočina, Karla Šola, Luca Ninčević, Marjan Kukulj i Roko Vidović. U radu je sudjelovala i Marta Grubišić.

Slika 7. *Iz kuće izišao čovek*, Split, 2025. Foto: Tatjana Dadić Dinulović

Slika 8. *Iz kuće izišao čovek*, Split, 2025. Foto: Tatjana Dadić Dinulović

Ususret novim istraživanjima

Činjenica je da je scenski dizajn, kao samostalno umjetničko i kustosko područje, relativno novo i da zahtijeva daljnja istraživanja na umjetničkom, fenomenološkom i teorijskom planu. U tom smislu, sljedeći korak podrazumijeva temeljno ispitivanje mogućnosti i opravdanosti izmještanja samostalnih djela scenskog dizajna u novi kontekst, a prije svega njihovih izvođačkih komponenata. Tom temom, u teorijskom i praktičnom smislu, bavi se izložba *Prekrajanje*¹³, koja je, konceptijski gledano, retrospektiva najznačajnijih ishoda u tom području, ostvarenih na diplomskoj i poslijediplomskoj doktorskoj razini studija na Univerzitetu u Novom Sadu. Problemski, međutim, izložba je shvaćena kao kustoski eksperiment posvećen ispitivanju i osvjetljavanju potencijala izmještanja već prikazanih i izvedenih autorskih radova. Posebno, projekt je posvećen istraživanju mogućnosti stvaranja radova veoma različitih umjetničkih, formalnih i medijskih karakteristika u jednu, kompleksnu cjelinu – prostornu, vizualnu, zvučnu i dramaturšku. Važno pitanje ovdje i dalje ostaje isto – kako novi kontekst utječe na novo djelo.

13 Izložba *Prekrajanje* (ReTailoring), kustosica Tatjane Dadić Dinulović, Sanje Maljković i Aleksandre Pešterac, prikazana je u Muzeju primjenjene umjetnosti u Beogradu, od 15. do 28. rujna 2022. godine. Izložba je bila dio regionalne manifestacije *Bijenale scenskog dizajna 2022.* i međunarodnog programa *Novi Sad – Evropska prestonica kulture 2022.*

Bibliografija

- DADIĆ DINULović, Tatjana: *Scenski dizajn kao umetnost*, Beograd i Novi Sad: Clio i FTN, 2017.
- DADIĆ DINULović, Tatjana i DIMITROVSka, Daniela (ur.): *(zamišljene) Porodične priče*, Novi Sad: FTN, 2022.
- DAVID, Mia i DADIĆ DINULović, Tatjana (ur.): *Proces: Srbija na Praškom kvadrijenalu scenskog dizajna i scenskog prostora 2015/Serbia at the Prague Quadrennial of Performance Design and Space 2015*, Beograd i Novi Sad: Muzej primenjene umetnosti i FTN, 2015.
- HAUARD, Pamela: *Šta je scenografija?*, Beograd: Clio, 2000.
- LOTKER, Sodja Zupanc i ČERNÁ, Martina (eds): *Intersection, Intimacy and Spectacle*, Prag: The Arts and Theatre Institute, 2011.

Summary

Scene Design as Independent Artistic Practice

The term scene design relates to professional, artistic, curatorial, theoretical and ideological practices developed from the expanded meaning of scenography – as semantic category and artistic discipline. In professional theatre practice, scene design connects several artistic disciplines – the articulation of a performing space and set, costume, and sound and light design integrated in the process of creating theatre performance. This paper focuses on the development of scene design as a complex independent artistic practice, developed from the exhibiting and presenting of scenography, specifically at the Prague Quadrennial of Performance Design and Space. The independence of artistic practices within scene design enables works that are not tied to specific theatre authors and performances. It is about artistic research the outcome of which has various forms, which are not of an applied nature, and which predominantly use scenic means of expression as the basic structural elements. The paper also examines the relationship between the work itself and the process that precedes it, emphasizing that the focus on research and the creative process does not mean that the work as an outcome should be ignored or replaced. Scene design thus becomes an open model for artistic research and practice, as well as a core drive for many independent works. Based on previous theoretical and practical experiences, the paper presents and analyzes the basic principles of the scene design creative process, presented through three case studies: *Process, or What DOES Matter to Me?*, performed/exhibited at the PQ15; *(imaginary) Family Stories*, exhibited/performed at the Biennial of Scene Design 2022; and *The Man Left the House*, exhibited at UMAS 2025. The fact that the most of those works are based on performance elements, regardless of the always present component of the exhibition form, means the paper also examines potential further research aimed at displacements of independent pieces of scene design to new spaces and new contexts.

KEY WORDS: *Scene design, art practices of scene design, performativity, performative installation, performing/exhibiting*